

อารมณ์ปรารถนากับจุดยืนแห่งอุดมการณ์ทางเพศ: กลวิธีการแปลบทสังวาสในนวนิยายเรื่อง เชียงไต้เพี้ย

วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร* และ กนกพร นุ่มทอง

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันที่รับบทความ 16 เมษายน พ.ศ.2564

วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน พ.ศ.2564

วันที่ตอบรับบทความ 20 มีนาคม พ.ศ.2565

บทคัดย่อ

บทสังวาสในวรรณกรรม ไม่เพียงเป็นเครื่องมือที่สะท้อนอารมณ์ปรารถนาและสุนทรียศาสตร์แห่งการสมรสของมนุษย์เท่านั้น หากยังแฝงไว้ซึ่งจุดยืนแห่งอุดมการณ์ทางเพศของผู้ประพันธ์อีกด้วย เมื่อวรรณกรรมนั้นได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ เพศสภาพและอุดมการณ์ของผู้แปลยังได้เข้ามามีส่วนต่อรองกับพื้นที่การสร้างวาทกรรมต่อจุดยืนดังกล่าวผ่านสำนวนแปลเช่นกัน บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาการแสดงจุดยืนแห่งอุดมการณ์ทางเพศ และการดัดแปลงสำนวนต้นฉบับของผู้แปลผ่านกลวิธีการแปลบทสังวาส จากนวนิยายต้นฉบับเรื่อง *เชียงไต้เพี้ย* ของเว่ยฮู่ยู่ ร่วมกับบทแปลฉบับภาษาอังกฤษโดยบรูซ ฮูมส์ ซึ่งแปลจากต้นฉบับภาษาจีน และบทแปลฉบับภาษาไทยโดยคำ ผกา ซึ่งแปลมาจากสำนวนฉบับภาษาอังกฤษของบรูซ ฮูมส์อีกทอดหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า ผู้แปลมีการดัดแปลงสำนวนต้นฉบับผ่านกลวิธีการตัด การแทนที่ การแปลบางส่วน การดัดแปลง การแปลเติมและการเปลี่ยนคำ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า การเลือกดัดแปลงตัวบทของผู้แปล ปัจจัยหนึ่งอาจมาจากเพศและอุดมการณ์ของผู้แปลซึ่งควบคุมกลไกการสื่อความหมาย การตีความในบทสังวาส ทั้งยังกลายเป็นพื้นที่สร้างตัวตน การกตัญญูระหว่างบุรุษและสตรีเพศผ่านความงามของภาษาที่สื่ออารมณ์ปรารถนาของตัวละคร ขับเอารสนิมิต การร่วมรักและสุนทรีแห่งท่วงท่าออกมาให้เห็นอย่างเร้าร้อนและลุ่มลึก

คำสำคัญ: อุดมการณ์ทางเพศ, กลวิธีการแปล, บทสังวาส, *เชียงไต้เพี้ย*, เว่ยฮู่ยู่

* ผู้รับผิดชอบบทความ: wuttipong.prap@ku.th

Sexual Desire and Gender Ideology: Translation Strategies of Erotic Motives in “Shanghai Baby”

Wuttipong Prapantamit* and Kanokporn Numtong

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Received 16 April 2021

Received in revised 12 June 2021

Accepted 20 March 2021

Abstract

In literature, erotic motives represented sexual desire and aesthetics of human sexual arousal and revealed a writer's gender ideology. Correspondingly, translators' gender identities and ideology were also accordant with these components, for they arranged justice for their identities through their translation techniques when the novel was translated into foreign languages. The research objective was to study translators' gender ideology and connotation of their translation strategies for erotic motives in Chinese literature named *Shanghai Baby* by Wei Hui. The text would be compared with an English-translated version by Bruce Humes, a directly translated version from Chinese, and a Thai translation by Kam Phaka, translated from English. The study found that the translators purposely connote their viewpoint through various translation strategies, such as omission, substitution, partial translation, adjustment, addition, and euphemism. Consequently, the study depicted that the translators' genders were the relevant factors for communicating the erotic motives to readers. Also, this feature functioned as a space to form identity and subdue each other between males and females through language aesthetics, which passionately and intensely portrayed the characters' desire for their sexual intercourse movement.

Keywords: Gender Ideology, Translation Strategies, Erotic Motives, *Shanghai Baby*, Wei Hui

* Corresponding author: wuttipong.prap@ku.th

DOI: 10.14456/tujournal.2022.14

บทนำ

การเสพลังวาส (sex) คือกิจกรรมหนึ่งในการเสพลสมสุนทริยศาสตร์แห่งกามรส ต็มตำราชาติแห่งสัญชาตญาณดิบของมนุษย์ผ่านท่วงท่าและทำนองต่าง ๆ ที่ตอบสนองความใคร่และความปรารถนา หรืออาจเป็นไปเพื่อการดำรงเผ่าพันธุ์ ปาโบล ปิกาโซ (Pablo Picasso) จิตรกรเอกของโลกให้ทัศนะต่อการสังวาสหรือการร่วมรักว่าเป็นศาสตร์เดียวกันกับศิลปะที่ต้องอาศัยประสบการณ์ของมนุษย์ในการรังสรรค์จิตวิญญาณนั้นขึ้น และยังคงเผชิญหน้าโดยตรงกับสรรพสิ่งอื่น ๆ รวมถึงตรรกะที่เข้ามาท้าทายกับตรรกะของเราเช่นกัน (Richard, G., 2007, p. 198)

การเสพลังวาสเป็นสุนทริยศาสตร์แห่งการตอบสนองสัญชาตญาณความต้องการของมนุษย์ พฤติกรรมดังกล่าวมักได้รับการเปิดเผยและถ่ายทอดสู่สื่อในแขนงจำกัด อาทิ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ รวมถึงงานวรรณกรรมที่น่าเสนอนอก เนื้อหา พรรณนาให้เห็นถึงความงามของสุนทรีแห่งการเสพลเมถุนที่เรียกว่า บทสังวาส หรือฉากร่วมรัก (erotic scene) อย่างไรก็ตาม เรื่องเพศและบทสังวาสอาจยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างเปิดกว้างในสื่อทุกแขนงนัก โดยเฉพาะการประพันธ์วรรณกรรม ในอดีตหากวรรณกรรมที่ปรากฏบทสังวาสมากจนเกินไปอาจถูกมองว่าเป็นวรรณกรรมโลภย์ ขณะเดียวกันการตราหน้าและถูกมองว่าผิดจารีตจะเพิ่มระดับมากยิ่งขึ้นเมื่อเรื่องในลักษณะนี้ถูกร้อยเรียงผ่านผู้ประพันธ์หญิง ประเด็นดังกล่าวจึงเกี่ยวโยงไปถึงเพศสภาพของผู้ประพันธ์ที่เข้ามามีบทบาทในการต่อรองกับการตีตราทางสังคมในฐานะที่เรื่องประเภทนี้มักถูกมองว่าเป็นพื้นที่กระแสหลักของผู้ชาย แต่เมื่อเพศหญิงเป็นฝ่ายเข้ามามีส่วนเผยแพร่และพรรณนาความใคร่ทางเพศ อาจเป็นที่ไม่ยอมรับและดูผิดแบบแผนภายใต้สังคมที่ผู้ชายยังคงเป็นใหญ่ ดังกรณีนวนิยายจีนชื่อดังเรื่อง *เซี่ยงไฮ้เบบี้* ที่ถูกทางการจีนสั่งเผาไปกว่าสี่หมื่นเล่ม และควบคุมไม่ให้สื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเว่ยฮุยหรือกล่าวถึงนวนิยายเรื่องดังกล่าวไม่ว่ากรณีใด ๆ (Weber, I., 2002, p. 347)

เซี่ยงไฮ้เบบี้ 《上海宝贝》(Shanghai Baby) ประพันธ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1999 โดยเว่ยฮุย (卫慧 Wei Hui) นักประพันธ์สตรีจีนผู้มีชื่อเสียงยุควรรณกรรมจีนสมัยปัจจุบัน *เซี่ยงไฮ้เบบี้* ใช้บรรยากาศของนครเซี่ยงไฮ้ เมืองที่เต็มไปด้วยสังคมแบบพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมและความคิดสมัยใหม่ สะท้อนเรื่องราวชีวิตและแรงขับเคลื่อนทางเพศผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครหลักอย่างโกโก้ นักเขียนสาวที่มีปมความสัมพันธ์เชิงชู้สาวที่ซับซ้อนระหว่างเทียนเทียน ศิลปินหนุ่มชาวจีนผู้มีรูปลักษณ์หล่อเหลา แต่เขากลับมีปัญหาด้านสมรรถภาพทางเพศ และมาร์ค หนุ่มชาวเยอรมันเจ้าเสน่ห์ หากแต่เดิมมีคู่ครองอยู่แล้ว จึงกลายเป็นเพียงชู้รักของโกโก้ ปมดังกล่าวนำมาซึ่งการค้นหาทางออกให้กับชีวิตรักและการสร้างความหมายแก่ตัวตนที่แท้จริงของโกโก้

เว่ยฮู่ได้ใช้ภาษาในงานประพันธ์ที่เน้นสะท้อนแรงปรารถนาและนำเสนอความใคร่ของผู้หญิงผ่านตัวละครโกโก๋ในหลายฉากเหตุการณ์สำคัญ โดยเฉพาะฉากสังวาสหรือฉากร่วมรักที่เว่ยฮู่พรรณนาไว้อย่างละเอียด ดุดันและเร่าร้อน ทำให้นวนิยายเรื่องดังกล่าวกลายเป็นผลงานที่สร้างยอดขายมากกว่า 1 แสนเล่ม (Liao, J., 2018, p. 113) ส่วนงานการเขียนความปรารถนาเรื่องเพศและฉากสังวาสอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ต่อประเด็นดังกล่าวเป็นวงกว้าง ส่งผลให้ทางการจีนควบคุมและจัดให้นวนิยายเรื่องดังกล่าวอยู่ในรายการหนังสือต้องห้ามในปี ค.ศ. 1999 มีให้มีการจำหน่ายในประเทศจีน (แผ่นดินใหญ่) (Jinwen Wang 禁闻网, Online) กระแสการถูกสั่งควบคุมในประเทศจีนกลายเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงในกลุ่มผู้อ่านวรรณกรรม แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการนำนวนิยายเรื่องดังกล่าวมาเผยแพร่ในต่างประเทศด้วยมุมมองการอ่านที่ต่างกันออกไป เมื่อใช้กรอบวัฒนธรรมแบบตะวันตกอ่านผลงานประพันธ์ดังกล่าว *เซียงไฮ้เบบี๋* ได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มวรรณกรรมชิกลิท (Chick-lit)¹ นำเสนอเรื่องผ่านการเล่าของตัวละครหญิง (Koetse, M., 2012, Online) และยังได้รับแปลเป็นภาษาต่างประเทศอื่น ๆ อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเกาหลี รวมถึงภาษาไทย เป็นต้น

การที่นวนิยายเรื่องดังกล่าวได้รับกระแสตอบรับจากผู้อ่านทั่วโลกเป็นอย่างดี ปัจจัยหนึ่งอาจเป็นผลจากคุณภาพของการแปลนวนิยายที่สื่อความให้ผู้่านสามารถเข้าถึงความปรารถนาและตัวตนของโกโก๋ได้อย่างลึกซึ้ง เสน่ห์อย่างหนึ่งที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้คือบทสังวาสที่เว่ยฮู่ได้ถ่ายทอดออกมาให้เห็นถึงมุมมองความใคร่ที่ให้ความรู้สึกซาบซ่าน และระคนด้วยความกล้าก๊ว เมื่อคราวที่โกโก๋ถูกใช้เป็นเรื่องระบายความกำหนัดของผู้ชาย เหล่านี้เป็นไปได้ว่า นักแปลนวนิยายเรื่องดังกล่าวมีความเข้าใจในบริบทและสถานะของเรื่องราวเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เดวิด ดัมรอสช์ (David Damrosch) ได้แสดงข้อพึงสังเกตต่อการแปลนวนิยายเรื่องดังกล่าวในระเบียบวรรณกรรมโลกว่า *เซียงไฮ้เบบี๋* ไม่ควรที่จะลดทอนด้วยการแปล ซึ่งไม่ใช่เพียงสำนวนภาษาจีนเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงภาษาอื่น ๆ ที่ต้องถ่ายทอดงานให้มีคุณภาพเทียบเท่ากับสำนวนต้นฉบับ อนึ่ง ประเด็นดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมการใช้ภาษาในงานวรรณกรรมได้และอาจนำมาซึ่งการสูญเสียคุณภาพของงานประพันธ์อันเนื่องมาจากการแปลได้เช่นกัน (Damrosch, D., 2003, pp. 288-289) จากข้อสังเกตของเดวิด ดัมรอสช์ เมื่อผู้วิจัยดำเนินการสำรวจนวนิยายต้นฉบับเทียบกับสำนวนฉบับแปลอย่างน้อย 2 สำนวน คือสำนวนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

¹ วรรณกรรมชิกลิท (Chick-lit) มาจากคำว่า “chick” เป็นคำสแลงอเมริกันแปลว่า ผู้หญิง กับ “literature” แปลว่า งานเขียน ทั้งนี้ นัทธนี ประสานนาม (2555) ได้ให้กรอบนิยามของคำดังกล่าวผ่านมาตรฐานของนวนิยายเรื่อง *บริดเจ็ต โจนส์ (Bridget Jones)* ว่า ชิกลิท เป็นวรรณกรรมประกอบด้วยเรื่องเล่าที่มีตัวละครเอกหญิงเป็นศูนย์กลาง เนื้อเรื่องเพ่งเล็งถึงการผ่านความทุกข์ยากของตัวละครเอก บ่อยครั้งที่พบว่าตัวละครเอกมิได้ทำหน้าที่เป็นกระจกเงาสะท้อนภาพลักษณ์ของผู้เขียนเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นจิตของผู้ผู้อ่านอีกด้วย (น. 187)

พบว่า ส่วนนทัง 2 มีคุณภาพของการแปลที่ครบถ้วนตามกระบวนการความ ยังคงสื่อความตรงตาม ส่วนนทันฉบับ แต่กลับพบการดัดแปลงส่วนนทันฉบับของผู้แปลในบางประเด็น

ประเด็นที่น่าสนใจต่อการดัดแปลงส่วนนทันฉบับของผู้แปลซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสมมติฐานว่า กลไกดังกล่าวอาจมีปัจจัยมาจากเพศของผู้แปล กล่าวคือ ส่วนนทแปลฉบับภาษาอังกฤษที่แปลจาก ส่วนนทฉบับภาษาจีน แปลโดยบรูซ ฮูมส์ (Bruce Humes) ซึ่งผู้แปลเป็นเพศชาย ขณะเดียวกันส่วนนท แปลฉบับภาษาไทย แปลโดยคำ ผกา ซึ่งผู้แปลเป็นเพศหญิง โดยแปลมาจากส่วนนทภาษาอังกฤษ ของบรูซ ฮูมส์ และเทียบเคียงกับฉบับแปลภาษาญี่ปุ่นอีกทอดหนึ่ง กล่าวโดยสรุปคือ ส่วนนท ส่วนนทฉบับประพันธ์โดยนักประพันธ์หญิง ส่วนนทภาษาอังกฤษ ซึ่งแปลจากส่วนนทฉบับแปลโดย ผู้แปลเพศชาย และส่วนนทภาษาไทยซึ่งแปลจากส่วนนทภาษาอังกฤษแปลโดยผู้แปลเพศหญิง

เมื่อวิเคราะห์การถ่ายทอดภาษาผ่านเพศของผู้แปล ผู้วิจัยพบว่าผู้แปลทั้งสองส่วนนทมี การดัดแปลงส่วนนทันฉบับอยู่จำนวนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทสังวาสในหลายฉากเหตุการณ์ ประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ได้เกิดที่ความผิดพลาดด้านการแปลของผู้แปล หากแต่เป็น ความตั้งใจในการตีความหมายเพื่อสร้างจุดยืนแห่งอุดมการณ์ทางเพศของตนที่เข้ามามีส่วนต่อรอง กับพื้นที่ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ให้กับความเป็นหญิงหรือชายผ่านภาษาบทแปล

จากการศึกษางานวิชาการทั้งในและต่างประเทศพบว่า แม้ว่าหนังสือเล่มดังกล่าวจะได้รับความ นิยม ทั้งในจีนและต่างประเทศเป็นอย่างมาก หากแต่ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาทวนิยายเรื่อง ดังกล่าวผ่านมิติการแปลโดยตรง ส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาขอบเขตด้านอุดมการณ์ความเป็นหญิง ผ่านตัวบททวนิยายเป็นหลัก ดังนั้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นงานวิจัยที่จะนำเสนอกระบวนการ แปลภาษาถึงสองทอด จากส่วนนทันฉบับภาษาจีนสู่ส่วนนทแปลภาษาอังกฤษ และจากส่วนนท แปลภาษาอังกฤษสู่ส่วนนทแปลภาษาไทย อันจะสะท้อนให้เห็นกลวิธีการแปลที่เกิดจาก การดัดแปลงตัวบทของผู้แปล ขณะเดียวกันเพศของผู้แปลได้นำมาซึ่งการยึดครองพื้นที่แห่ง อุดมการณ์ทางเพศของตน ทั้งการกดทับ การเชิดชู รวมถึงการช่วยแก้ต่างตัวละครในเรื่องซึ่งเป็น เพศเดียวกับผู้แปลได้อย่างแยบยล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการแสดงจุดยืนแห่งอุดมการณ์ทางเพศ และการดัดแปลงส่วนนทันฉบับของผู้ แปลผ่านกลวิธีการแปลบทสังวาส จากทวนิยายต้นฉบับเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี้* ของเว่ยฮุ่ย ร่วมกับ บทแปลฉบับภาษาอังกฤษโดยบรูซ ฮูมส์ ซึ่งแปลจากต้นฉบับภาษาจีน และบทแปลฉบับภาษาไทย โดยคำ ผกา ซึ่งแปลมาจากส่วนนทฉบับภาษาอังกฤษของ บรูซ ฮูมส์ อีกทอดหนึ่ง

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เลือกคัดเลือกเฉพาะฉากสังวาสที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี* ทั้งสำนวนต้นฉบับ สำนวนแปลภาษาอังกฤษซึ่งแปลจากสำนวนต้นฉบับ และสำนวนภาษาไทยซึ่งแปลจากฉบับแปลภาษาอังกฤษอีกทอดหนึ่ง โดยมีรายละเอียดของเอกสารที่ใช้ศึกษาดังนี้

- 1) สำนวนต้นฉบับของเว่ยฮู่ยี่ ฉบับตีพิมพ์ ปี ค.ศ. 1999 สำนักพิมพ์วรรณกรรมและศิลปะซุนเฟิง (春风文艺出版社 Chunfeng Literature and Art Publishing House)
- 2) สำนวนแปลภาษาอังกฤษ ใช้สำนวนแปลของบรูซ ฮูมส์ (Bruce Humes) ฉบับตีพิมพ์ ปี ค.ศ. 2001 สำนักพิมพ์สำนักพิมพ์พ็อกเก็ตบุ๊ค และไซมอน & ชูสเตอร์ (Pocket Books/Simon & Schuster)
- 3) สำนวนแปลภาษาไทย ใช้สำนวนแปลของคำ ผกา ฉบับตีพิมพ์ปี พ.ศ. 2546 แพร่สำนักพิมพ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถ่ายทอดเสียงเป็นภาษาไทย โดยยึดตามเกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทยของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 เป็นหลัก แต่ปรับให้ง่ายขึ้นตามข้อ 3.2 ในเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งอนุโลมให้ถอดเสียง zh ch sh เป็น จ; ข/ฉ; ส/ซ โดยไม่ขีดเส้นใต้ก็ได้ ส่วนคำเฉพาะที่นิยมใช้กันทั่วไปในภาษาไทยจะเลือกใช้ตามความนิยมเดิม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำกับอักษรจีนและคำแปลเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกเพื่อความสะดวกต่อผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2. ในการเทียบสำนวนต้นฉบับและสำนวนแปลทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ผู้วิจัยขอกำหนดอักษรคำย่อภาษาอังกฤษตามหลักสากลเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันดังนี้
- 1) ST = Source Text (ต้นฉบับภาษาจีน) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แปลสำนวนต้นฉบับเป็นภาษาไทยวงเล็บกำกับไว้หลังต้นฉบับภาษาจีน โดยใช้การแปลเทียบจากต้นฉบับภาษาจีนแบบตรงตัว (literal translation) คงรูปคำและประโยคไว้ทั้งหมดโดยไม่ตัดทอน ไม่ดัดแปลง เพื่อให้ผู้อ่านที่ไม่เข้าใจภาษาจีนสามารถเทียบเคียงและศึกษากลวิธีการแปลของสำนวนต้นฉบับและสำนวนแปลทั้ง 2 ภาษาได้
- 2) TT1 = Target Text1 (ฉบับแปล 1 หมายถึง ฉบับแปลภาษาอังกฤษสำนวนของบรูซ ฮูมส์) และ
- 3) TT2 = Target Text2 (ฉบับแปล 2 หมายถึง ฉบับแปลภาษาไทยสำนวนของคำ ผกา)

การทบทวนวรรณกรรม

การแปลนวนิยายเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี* นอกจากต้องอาศัยศาสตร์การแปลของผู้แปลเพื่อให้นวนิยายเรื่องนี่ยังคงอรรถรสอย่างครบถ้วนแล้ว ยังต้องผสมผสานศิลป์แห่งการเลือกใช้ภาษาในการแปล

บทสังวาสเพื่อพรรณนาสุนทรีแห่งการสละให้ดังตามต้นฉบับไว้คงเดิม อย่างไรก็ตาม การดัดแปลงภาษาสำนวนต้นฉบับเป็นกรณีที่สามารถเกิดขึ้นอย่างปฏิเสธไม่ได้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ถ้าพื้นฐานทางวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง การประเมินจากกองบรรณาธิการ ตลอดจนภูมิหลังของผู้แปล ทั้งเรื่องความคิด อุดมการณ์ หรือแม้แต่เพศของผู้แปลเอง ซึ่งเพศกลายเป็นหนึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการดัดแปลงสำนวนขึ้น

บทสังวาสในวรรณกรรมกับการแปล

บทสังวาสเป็นหนึ่งในฉากประกอบที่มักปรากฏในงานวรรณกรรมเพื่อสะท้อนการแสดงออกถึงความใคร่ของตัวละคร วรรณคดีไทยมักมีการเรียกฉากดังกล่าวว่า “บทอัศจรรย์” เช่นเดียวกับสมัยราชวงศ์หมิงตอนปลาย มีวรรณกรรม นวนิยายและบทละครที่ปรากฏฉากสังวาสเป็นจำนวนมากและได้รับความนิยมในการแปลสู่ภาษาอื่น ๆ เช่น นวนิยายโลภียะเรื่อง *บัณฑิตก่อนเที่ยงคืน* หรือ *เบาะนั่งนึ่งเนื้อ* (肉蒲团 Prayer Mat) ของหลี่หยู บอกเล่าเรื่องราวการทดลองด้านเพศสของบัณฑิตหนุ่มชื่อเว่ยยั้งเซิง กับหญิงสาวอีก 6 คน (บุญรส วงจักรัสธรรม, 2537, น. 329) นวนิยายเรื่องดังกล่าวได้รับการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1705 (Howard, C., 2015, p.72) รวมถึงวรรณกรรมชื่อดังในสมัยราชวงศ์หมิง เรื่อง *บุปผาในกุ่มทอง* (金瓶梅 The Plum in the Golden Vase) เผยเรื่องราวความสัมพันธ์ที่ซ่อนลึกของตัวละครสำคัญอย่างซีเหมินจิ้ง หนุ่มเสเพลที่เกี่ยวไปมีเพศสัมพันธ์กับสาวมากมายหลายตา นิยายเชิงสังวาสเรื่องนี้ได้ชื่อว่าสะท้อนบริบทของสังคมจีนในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี ได้รับความนิยมของหนังสือเล่มดังกล่าวส่งผลให้ได้รับการแปลเป็นหลายภาษา รวมถึงฉบับภาษาไทยที่แปลและเรียบเรียงโดยยาขอบ ซึ่งแปลจากสำนวนแปลภาษาอังกฤษของเบอร์นาร์ด เมียลส์อีกทอดหนึ่ง (อดุลย์ รัตนมันเกษม, 2548, น. 527)

ความนิยมของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องอันเป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลกเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นว่า การแปลเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเผยแพร่ ตีความตัวบทไปสู่ผู้อ่านในวงวรรณกรรมประเทศอื่น ๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น เสน่ห์อย่างหนึ่งในการแปลวรรณกรรมที่ผู้แปลนอกจากจะต้องทำหน้าที่เปลี่ยนถ่ายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งให้ตรงกับคามหมายดั้งเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ตามหลักทฤษฎีการแปลแล้วนั้น (กนกพร นุ่มทอง, 2554, น. 3) สิ่งสำคัญหนึ่งที่ผู้แปลวรรณกรรมทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี บทละคร บทภาพยนตร์และหนังสือ รวมถึงงานเขียนอื่น ๆ จะต้องสร้างภาษาใหม่ที่ยังคงสื่อสารสำนวนต้นฉบับของผู้ประพันธ์ผ่านภาษาแม่ของผู้แปล ถ่ายทอดความรู้สึก (feeling) การจินตภาพ (imagery) ความต่างทางวัฒนธรรม (cultural nuances) อารมณ์ขัน (humour) รวมถึงองค์ประกอบของใจความอื่น ๆ ให้ยังคงอยู่ (Sujunya, W., 2020, p. 6) กล่าวโดยสรุป นอกจากต้องแปลให้ครบถ้วนแล้ว ยังต้องให้ได้รสทางวรรณคดีอีกด้วย (เฉลิมศรี จันทสิงห์, 2529, น. 132)

หลักการดังกล่าวยังครอบคลุมถึงกลวิธีการแปลบทสัทศาสตร์หรือบทร่วมรักเช่นกันที่ผู้แปลจะต้องถ่ายโยงสำนวนที่มีความอ่อนไหวต่อพื้นที่ของภาษา รวมถึงวัฒนธรรมของสำนวนต้นฉบับ การแปลในลักษณะนี้จะเป็นดัชนีที่สะท้อนสมรรถนะและทักษะทางภาษาศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม อคติ รวมถึงฐานคติแห่งอุดมการณ์ของผู้แปล (Santaemilia, J., 2005, p. 119) อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่กล่าวมานั้นอาจไม่ครอบคลุมบริบททั้งหมดในการทำให้งานการแปลบทสัทศาสตร์ออกมาครบถ้วนและได้อรรถรสตามเดิม เช่นกรณีงานศึกษาของพันศักดิ์ อัครวงศ์เกษม (2561) ได้ให้แง่มุมในอีกมิติหนึ่งต่อการแปลนวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* เป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นนวนิยายที่ปรากฏฉากสัทศาสตร์อยู่หลายฉากและถูกควบคุมการใช้ภาษางานแปล อาทิ การละความ การแปลบางส่วน หรือการลดระดับความแรงของคำ เหล่านี้มีได้เกิดจากความผิดพลาดของผู้แปลโดยตรง หากแต่เกิดจากปัจจัยภายนอกด้านอุดมการณ์หลักทางสังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาในสังคมไทย รวมถึงกฎหมาย สำนักพิมพ์และบรรณาธิการ กลายเป็นปัจจัยควบคุมการใช้ภาษาต้องห้ามแทน

เมื่อมองย้อนกลับมาในมิติของนวนิยายเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี๋* ผู้วิจัยพบว่า การแปลบทสัทศาสตร์ในนวนิยายเรื่องดังกล่าวไม่ได้ถูกควบคุมด้วยปัจจัยภายนอกแต่อย่างใด ยังมีการคงใจความสำคัญของเรื่องได้แทบทุกท่วงท่าและอิริยาบถของเรื่อง หากแต่ผู้วิจัยพบประเด็นน่าสนใจใหม่ที่เพศของผู้แปลอาจเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแปลระดับคำ หรือประโยคนั้น ๆ โดยเป็นการเลือกใช้คำหรือกลวิธีการแปลหนึ่ง ๆ เพื่อแสดงสัญลักษณ์ทางเพศ และสื่อสารความเป็นชายและความเป็นหญิงผ่านภาษาของบทแปล

ภาษา กับ เพศของผู้แปล

อ็อตโต เจสเปอร์เซน (Otto Jespersen) นักภาษาศาสตร์ชาวเดนมาร์กช่วงต้นศตวรรษที่ 20 กล่าวว่าภาษาของเพศหญิงและชายมีความแตกต่างกัน ผู้ชายจะมีทักษะการถ่ายทอดทางภาษาที่มีลักษณะเฉพาะในกลุ่มของพวกเขา ซึ่งเป็นภาษาที่ผู้หญิงสามารถเข้าใจแต่ไม่สามารถประยุกต์ใช้ในกลุ่มพวกเขาได้ ขณะเดียวกันเพศหญิงเองก็จะมีคำและวลีที่ผู้ชายไม่เคยใช้มาก่อน ซึ่งดูเหมือนว่าผู้หญิงจะมีภาษาในวงเฉพาะเพศมากกว่าผู้ชาย (Jespersen, O., 1992, p. 237) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับสรีระทางประสาทของคนทั้งสองกลุ่มเพศสภาพ ลูแอนน์ ไบรเซนดิน (Louann Brizendine) นักประสาทวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต่างด้านการพูดและใช้ภาษาของเพศชายและเพศหญิง ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ด้านการใช้วาจา (verbal) ในสมองเพศหญิงมีขนาดใหญ่กว่าเพศชาย โดยเฉลี่ยแล้วเพศหญิงจะมีการพูดและฟังมากกว่าเพศชาย (Brizendine, L., 2006, p.36)

สาเหตุที่มีลักษณะเช่นนั้น งานศึกษาของดิลเก (Dilek ÇAKICI) ได้ตอบข้อคำถามถึงมูลเหตุของภาษาที่เพศหญิงใช้ได้หลากหลายกว่าเพศชายว่า ในมิติของโลกปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์ พฤติกรรม และกิจกรรมตามความสนใจในแต่ละเพศสภาพเข้ามามีปัจจัยในการควบคุมวิธีการใช้ภาษา (Dilek, C., 2011, p. 465) งานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถอนุมานได้ว่า ความต่างของเพศสภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การใช้ภาษามีลักษณะที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และใช้ชีวิตทางสังคม รวมถึงบริบทแวดล้อมที่เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาของมนุษย์ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของสุวจิ จันทารักษ์ (2556) เรื่อง *ภาษากับเพศสภาพในการแปล: กลวิธีการแปลของนักแปลเพศหญิงและเพศชายจากบทประพันธ์เรื่อง “Windmills of the Gods”* เป็นข้อมูลสนับสนุนให้เห็นว่านักแปลเพศชายมีการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ ในขณะที่นักแปลเพศหญิงใช้ภาษาที่สุภาพมากกว่า ผลการศึกษาดังกล่าวยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานศึกษาของเจิงลี่ซิน Zeng Lixin (2017) กล่าวคือ จากการสำรวจการแปลสำนวนภาษาจีนที่แปลมาจากสำนวนต้นฉบับภาษาอังกฤษของทั้งนักแปลเพศหญิงและชาย พบว่า นักแปลเพศหญิงมีการใช้เลือกใช้กรรมาจกคำสุภาพ รวมถึงประโยคความซ้อนในการแปลระดับที่สูงกว่านักแปลเพศชาย และมีการเลี่ยงใช้คำหยาบ หรือประโยคพื้นฐานในการแปล เช่นเดียวกับงานศึกษาของบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2563) วิเคราะห์ถึงปัญหาในการแปลศัพท์เฉพาะกลุ่มความหลากหลายทางเพศผ่านคำบรรยายได้ภาพในซีรีส์วายเรื่อง *เกียร์ลิสซากับกาวนัสส์* ประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยคาดการณ์ว่าน่าจะเป็นผลมาจากช่องว่างเรื่องเพศที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงและแปลภาษาของคนเฉพาะกลุ่มได้

กรณีงานศึกษาข้างต้นสะท้อนกรอบแนวคิดให้เห็นถึงการที่เพศมีส่วนทำให้คุณภาพของการแปลต่างกัน ดังลูอีส์ ฟอน ฟูลโตว์ (Luise von Flotow) ศาสตราจารย์ด้านการแปลศึกษา มหาวิทยาลัยออตตาวา (University of Ottawa) ยกกรณีการแปลกับการแสดงจุดยืนของเพศหญิงซึ่งกลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ผู้หญิงใช้เป็นสื่อในการอธิบายตัวตนเมื่อเข้าสู่พื้นที่สาธารณะ พวกเขามักมีภาษาส่วนตัว รวมถึงการใช้ถ้อยคำหรือข้อความในแบบแผนของตนโดยเฉพาะ (discourse) (Von Flotow, L., 1997, p. 12)

แนวคิดดังกล่าวเมื่อเชื่อมโยงเข้ากับระเบียบวิธีการแปลนวนิยายเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี* ของผู้แปลทั้งสองสำนวนที่มีความต่างทางเพศ จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้ภาษาในบทหลังวาสกลายเป็นประเด็นที่ชวนให้ค้นหาอุดมการณ์และจุดยืนที่แฝงอยู่ภายใต้สำนวนแปลทั้งสองทั้งปรากฏการกดทับ การดัดแปลง หรือการเปลี่ยนคำในการแปลเพื่อช่วยเหลือตัวละครเพศเดียวกัน

มุมมองเรื่องเพศของผู้แปลก็เป็นหนึ่งในข้อสนับสนุนประเด็นวิเคราะห์ของผู้วิจัยดังมุมมองจากผู้แปลฉบับภาษาไทยอย่างคำ ผกา ที่เปรียบเรื่องเซ็กซ์เป็นดั่งวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง

ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ต่อมูมองที่ว่า รักคือสิ่งสมมติ เช็กซ์คือวรรณกรรม มีใจความสำคัญว่า “เช็กซ์คืองานวรรณกรรม เราก็อยากจะอ่านเพื่อรู้จักเขาดีขึ้น เราอาจได้รู้จักตัวเขาในแบบที่เจ้าตัวยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าเขาเป็นคนแบบนี้ ซึ่งเราก็ตีความวรรณกรรมเล่มนั้นด้วยประสบการณ์ของเรา ไม่ว่าจะตีความผิดหรือถูกก็เป็นความรับผิดชอบที่เราอ่านเก่งหรือเปล่า เราถึงต้องอ่านเยอะ ๆ ใจ” (unlock men, 2020, online) บทสัมภาษณ์ดังกล่าวของคำ ผกา สะท้อนทัศนคติของผู้แปลที่มองเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามารถสื่อความอะไรหลาย ๆ อย่างของมนุษย์ได้ ไม่มีผิดไม่มีถูก ทั้งยังเป็นเรื่องที่มนุษย์ต่างก็ต้องเรียนรู้ด้วยตัวของตนเอง ซึ่งนั่นจึงอาจเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้ฉากสังวาสในสำนวนแปลฉบับภาษาไทย ได้รับการแปลได้อย่างมีสีสันและมีชีวิตชีวาราวกับแปลตรงจากสำนวนต้นฉบับของเว่ยฮู่ผู้ซึ่งเป็นผู้หญิงเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัย

นวนิยายเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี๋* ได้สะท้อนแรงขับแห่งความปรารถนาทางเพศของตัวละครเอกหญิงอย่างโกโกได้อย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา นับว่าเว่ยฮู่ในฐานะผู้ประพันธ์สตรีได้สร้างพื้นที่แห่งความชอบธรรมให้กับผู้หญิงด้วยกัน ขณะเดียวกันเมื่อตัวบทถูกแปลจากภาษาจีนสู่ภาษาอังกฤษโดยผู้แปลที่เป็นบุรุษเพศ และภาษาอังกฤษสู่ภาษาไทยโดยผู้แปลที่เป็นสตรีเพศ ได้ปรากฏการดัดแปลงสำนวนต้นฉบับในหลายลักษณะ ทั้งกลวิธีการตัด (omission) การแทนที่ (substitution) การแปลบางส่วน (partial translation) กลวิธีการดัดแปลง (adjustment) การแปลเติม (addition) และการเปลี่ยนคำ (euphemism) มีรายละเอียด ดังนี้

กลวิธีการตัด (omission)

จากการสำรวจนวนิยายฉบับแปลทั้ง 2 ภาษา พบว่า มีการตัดคำหรือข้อความบางส่วนออก เป็นการตัดข้อความในภาษาต้นฉบับออกจากบทแปล เมื่อผู้แปลเห็นว่าต้นฉบับมีคำหรือลีหรือสำนวนที่ไม่สื่อจะมีความหมายที่สลักสำคัญหรือเป็นประเด็นหลักในข้อความ หรือเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล (สุพรรณิ ปันมณี, 2555, น. 83) หากมองในมิติการแปลบทสังวาส การใช้กลวิธีการตัดอาจเป็นดุลพินิจของผู้แปลแล้วว่า ข้อความส่วนนั้นเป็นส่วนที่ควรสงวนไว้ หรือลดระดับความเข้มข้นของอารมณ์ลง ดังตัวอย่างที่ใช้กลวิธีการตัดในระดับประโยคเพื่อลดทอนความปรารถนาของโกโก

(1) ST: ...我很快喜欢上他甜蜜的吻和温柔的抚摸。吻在舌尖像冰淇淋一样化掉。他第一次让我知道亲吻也是有灵魂，有颜色的。(1999, p. 5)

(...ฉันก็ตกอยู่ในห้วงแห่งจูมพิตที่หวานหอมและการจูบได้อย่างอ่อนโยนของเขา (เทียนเทียน-ผู้วิจัย) อย่างรวดเร็ว การจูมพิตที่ปลายลิ้นละลายเหมือนกับไอศกรีม มันเป็นครั้งแรกที่เขาทำให้ฉันรู้ว่าการจูบนั้นก็มีจิตวิญญาณและสีสันเช่นกัน)

TT1: ...I soon came to adore his sweet kisses and gentle touch. Kissing with the tip of the tongue is like ice cream melting. It was he who taught me that a kiss has a soul and colors all of its own. (2001, p. 5)

TT2: ...(ละทิ้งประโยค) การจูบด้วยปลายลิ้นให้ความรู้สึกเหมือนกินไอศกรีมที่กำลังละลาย เทียนเทียนสอนให้ฉันรู้ว่าการจูบแบบนี้มีสีสันและวิญญาณในตัวมันเอง (2546, น. 23)

จากตัวอย่างข้างต้นที่กำลังกล่าวถึงการพรรณนาถึงอารมณ์ใคร่ของโกโก้ที่มีต่อเทียนเทียน ประเด็นที่พบคือ สำนวนแปลภาษาไทยเลือกตัดการแปลประโยค *...I soon came to adore his sweet kisses and gentle touch* ซึ่งประโยคดังกล่าวปรากฏอยู่ในสำนวนต้นฉบับภาษาจีนเช่นกัน มูลเหตุดังกล่าวผู้วิจัยมองว่า อาจเป็นเพราะผู้แปลฉบับภาษาไทยอาจต้องการลดความกำกวมของโกโก้ที่ชอบการจูบและการจูบได้จากเทียนเทียนลง หรืออาจต้องการให้ทิศทางของผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามไปกับชีวิตรักของโกโก้ที่ไม่สามารถมีความสุขจากการร่วมรักของเทียนเทียน ก็เป็นไปได้ เพราะหากคงประโยคแปลไว้คงเดิม อาจทำให้รู้สึกเกิดความขัดแย้งและเกิดการตั้งคำถามว่าสุดท้ายแล้วโกโก้ยังพอใจกับบริบทการร่วมเพศที่ตนเป็นอยู่หรือไม่ เพราะเนื้อเรื่องในส่วนดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่นำโกโก้ไปสู่ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกับมาร์คหนุ่มชาวเยอรมันผู้ซึ่งเดิมเดิมการร่วมกันอันเร่าร้อนให้กับโกโก้ได้

กลวิธีการแทนที่ (substitution)

นอกจากการกลวิธีการเลือกตัดประโยคที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องดังกล่าวแล้ว กลวิธีการแทนที่ (substitution) ซึ่งใช้การเซ็นเซอร์ถ้อยคำต้องห้าม โดยนำคำที่เข้าใจหรือยอมรับได้ในวัฒนธรรมปลายทางไปแทนที่และยึดความหมายเพียงบางส่วนของสำนวนต้นฉบับ (พันศักดิ์ อัครวงศ์เกษม, 2561, น. 115) เป็นหนึ่งในกลวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้เช่นกัน จากการสำรวจต้นฉบับและสำนวนแปลทั้งสองสำนวน ผู้วิจัยพบการแทนที่ในระดับคำอยู่ 2 ตำแหน่ง ดังตัวอย่าง

(1) ST: 高潮还是在恐惧与不适中降临了，又一次完美的高潮，尽管姿势很别扭，尽管在这个有些臭的洗手间。他推开我，拉一下水阀，随着旋转的水一堆秽物很快消失了。
(1999, p. 74)

(จุดสุดยอดแผ่เข้ามาท่ามกลางความหวาดหวั่นและไม่สบายตัว นับว่าเป็นจุดสุดยอดที่สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าท่าทางจะทุลักทุเลเอาการ แม้ว่าจะอยู่ในห้องน้ำที่เหม็นไปหน่อยเช่นนี้ เขา (มาร์ค) ผลักมันออก กดชักโครก กองสิ่งโสมนวนหายไปตามกระแสน้ำอย่างรวดเร็ว)

TT1: Orgasm approached amid feelings of dread and awkwardness, yet once again it was perfect, despite the uncomfortable position and the smell. He pushed me aside, pulled the cord attached to the suspended tank, and his semen disappeared with the swirling water. (2001, p. 70)

TT2: จุดสุดยอดพลุ่งเข้ามาท่ามกลางความประหวั่นพรั่นพรึงและความละอาย ถ้าไม่นับท่าทางทุลักทุเลและกลิ่นเหม็นร่ายกายของห้องน้ำแล้ว ครั่งนี้นับว่าเป็นจุดสุดยอดอันสมบูรณ์แบบอีกครั้งหนึ่ง มาร์คควางฉั่นลง กดชักโครก แล้วอสุจิของเขาก็วนหายไปกับกระแสน้ำ (2546, น. 93)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบการแทนที่ในระดับคำอยู่ 2 ตำแหน่ง โดยตำแหน่งแรกคือการเลือกใช้คำว่า 推开 ในบทแปลซึ่งจากบริบทของสำนวนต้นฉบับคำดังกล่าวให้ความหมายของคำกริยา ผลักออก โดยต้นฉบับภาษาอังกฤษเลือกใช้แปลคำว่า push aside แปลว่า ผลักออก เช่นเดียวกัน ซึ่งตรงตามบริบทของฉากสังวาสที่มาร์คได้ถึงจุดสุดยอดและต้องการหลั่งภายนอก จึงต้องผลักโกโก้ออกไปทันที ขณะเดียวกันสำนวนแปลฉบับภาษาไทยกลับเลือกใช้คำว่า วาง เพื่อลดการถูกกระทำและสภาพที่ฝ่ายชายดูไม่แยแสฝ่ายหญิงเมื่อเสร็จกิจลง

สำหรับตำแหน่งที่สอง คือคำว่า 一堆秽物 ให้ความหมายในเชิง สิ่งโสมน สิ่งโสโครก สิ่งปฏิกูล ในบริบทนี้หมายถึงน้ำอสุจิของมาร์ค ซึ่งโกโก้สื่อเป็นนัยยะว่าเป็นสิ่งที่น่าขยะแขยง เนื่องจากโกโก้ถูกมาร์คบังคับลากไปสมสู่จนเสร็จกิจที่ห้องน้ำอันสกปรกในบาร์ หากแต่ประโยคนี้ผู้แปลภาษาอังกฤษซึ่งเป็นเพศชายกลับเลือกแปลคำว่า semen เท่านั้น ทั้งยังส่งผลต่อสำนวนแปลภาษาไทยว่า อสุจิ เช่นกัน การแทนที่ของคำในลักษณะนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้แปลเพศชายได้กลบการให้คุณค่าจากการตัดสินใจของตัวละครหญิงอย่างโกโก้ที่มีต่อสัญลักษณ์แห่งการเสร็จกิจทางเพศของตัวละครชายออกไป เพื่อไม่ให้ถูกมองว่าอสุจิเป็นสิ่งโสมนหรือสิ่งที่น่าขยะแขยงตามการเลือกใช้คำของสำนวนต้นฉบับ

กลวิธีการแปลบางส่วน (partial translation)

การแปลบางส่วน (partial translation) เป็นการแปลที่ละทิ้งเนื้อหาบางส่วนหรือหลายส่วนไว้ เนื่องจากเนื้อหานั้นไม่สามารถแปลออกมาเป็นภาษาปลายทางได้ อาจมีผลมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง หรือข้อจำกัดบางประการ (Catford, J., 1965, p. 20-26) ทั้งนี้ การที่ผู้แปลเลือกแปลบางส่วนนั้นอาจไม่ได้เกิดจากกำแพงทางภาษาที่ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดประโยคออกมา

ได้ หากแต่อาจเป็นความตั้งใจของผู้แปลที่ต้องการตัดใจความเพื่อไม่ให้ผู้อ่านได้รับรู้ข้อมูลส่วนนั้น ดังตัวอย่าง

(1) ST: 他不仅是个宗教狂人，还是性欲超人，喜欢在我身上验证黄色录像 所提供的种种成人表演姿势，幻想坐在幽暗一角的沙发里偷窥我被一个没文化的木匠或管道工强奸... (1999, p. 32)

(เขาไม่ใช่แค่คนที่คลั่งไคล้ในศาสนาเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพวกเซ็กซ์จัด ชอบใช้เรือนร่างของฉันเป็นเครื่องพิสูจน์ท่วงท่าที่ผู้ใหญ่วาดลีลาในหนังโป๊ ทั้งยังจินตนาการว่าตนนั่งอยู่บนโซฟาในมุมมืด แอบดูฉันถูกข่มขืนหรือข่มขืนประพาที่ไร้การศึกษาข่มขืน)

TT1: He wasn't just a religious fanatic, he was also a sex maniac and enjoyed using my body to try out all sorts of positions from porn videos. He fantasized about sitting in the dark corner of a sofa, voyeur to my rape by a crude carpenter or plumber... (2001, p. 32)

TT2: เขาไม่ใช่แค่พวกคลั่งไคล้ศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นพวกบ้าเซ็กซ์และมีความสุขเหลือเกินกับการใช้ร่างกายฉันเป็นเครื่องทดลองทุกท่าทางที่เห็นในหนังโป๊ เขายังเคยมีจินตนาการบรรเจิดถึงขนาดนึกภาพตัวเองนั่งอยู่ในมุมมืดบนโซฟา แอบดูฉันถูกข่มขืนหรือข่มขืนประพาข่มขืน... (2546, น. 52)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ถึงการช่วยตัวละครหญิงอย่างโกโก้ในบทแปลภาษาไทย เมื่อทำการเทียบกับสำนวนภาษาอังกฤษจากประโยค *voyeur to my rape by a crude carpenter or plumber* ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเลือกแปลเพียงบางส่วนโดยตัวบทภาษาไทยเลือกตัดคำว่า *crude* หรือ 没文化 ในสำนวนต้นฉบับที่แปลว่า ไร้การศึกษา เถื่อน ไร้วัฒนธรรม ออกไป การตัดแปลงบทแปลในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้แปลภาษาไทยอาจไม่ต้องการนำเสนอภาพการถูกกระทำของโกโก้โดยผู้ชายที่จินตนาการว่าหล่อนกำลังถูกข่มขืนหรือข่มขืนประพาที่ไร้การศึกษา ข่มขืน หากมองในกรอบสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (cultural feminism) ซึ่งให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่และความต่างด้านบุคลิกลักษณะระหว่างหญิงกับชายและมองคุณลักษณะความเป็นชายนั้นเป็นสิ่งไม่ดี เช่น ความก้าวร้าว การแข่งขัน เน้นรักษาความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545, น. 103-104) เมื่อมองย้อนกลับมาในฉากถูกกระทำดังกล่าวของโกโก้ นี่อาจเป็นการถูกคุกคามทางเพศอย่างหนึ่งที่ผู้ชายใช้ผู้หญิงเป็นเครื่องมือในการเสพสุข

แนวคิดของแมรี ดาลี (Mary Daly) นักปรัชญาแนวคิดสตรีนิยมชาวอเมริกัน สะท้อนให้เห็นว่า ทุกสังคมในโลกล้วนเป็นสังคมชายเป็นใหญ่และมีอารยธรรมเหยียดผู้หญิง ผู้ชายโดยรวม ๆ

ทำให้ผู้หญิงมีสภาพเป็นเหยื่อ ทั้งผู้ชายข่มขืนผู้หญิง ผู้ชายดูผลงานของผู้หญิงไปใช้ รวมถึงการสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ทั้งดีและร้าย ล้วนเป็นสิ่งที่ระบบชายเป็นใหญ่สร้างขึ้นทั้งสิ้น (วารุณี ฐิริสินสิทธิ์, 2545, น. 105) หากวิเคราะห์จากการเลือกแปลบางส่วนโดยละคำดังกล่าวออกไปนั้น เป็นไปได้ว่า ผู้แปลภาษาไทยไม่ต้องการนำเสนอการถูกกระทำของเพศหญิงด้วยตนเอง จึงเลือกที่จะละข้อมูลในส่วนนี้ออกไป

กลวิธีการดัดแปลง (adjustment)

กลวิธีการดัดแปลง เป็นการปรับเปลี่ยนรูปคำหรือประโยคในกระบวนการการแปล แต่ผู้แปลยังคงรักษาระดับหรือนัยยะทางความหมายที่สอดคล้องกับสำนวนต้นฉบับ ซึ่งเป็นความพยายามของผู้แปลในการถอดความสู่ภาษาปลายทาง (target language) (Hatim, B. A., 2016, p. 23) เพื่อสื่อสารบริบททางภาษาและวัฒนธรรมให้ผู้อ่านเข้าใจ

จากการสำรวจสำนวนต้นฉบับและสำนวนแปลเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี* พบว่าทั้งสำนวนภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีการดัดแปลงสำนวน 1 กรณี โดยเป็นการดัดแปลงตามวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง

(1) ST: “警察找不到这儿的，相信我，这一切都是完美的。” 他的措词像 一个急于求欢的骗子，把我顶在紫色的墙上，撩起裙子，利索地褪下 CK 内裤，团一团，一把塞在他屁股后面的口袋里，然后他力大无比地举着我，二话不说，就准确地戳进来，我没有其他的感觉，只是觉得像坐在一只热呼呼而危险的消防栓上。 (1999, p. 73-74)

(“ตำรวจหาที่นี่ไม่เจอหรอก เชื่อผมสิ ทุกอย่างล้วนสมบูรณ์แบบ” การเรียบเรียงถ้อยคำของเขาเหมือนไอ้พวกจอมลวงโลกที่กระสันในความใคร่ พลองจับฉันดันชิดฝาผนังสีม่วง ถกกระโปรงฉันขึ้น และถอดกางเกงในกาลวิน ไคลน์ของฉันอย่างเจนนาม ม้วนมันเป็นก้อนและยัดไว้ที่กระเป๋าด้านหลังกางเกงของเขา จากนั้นเขา (มาร์ค-ผู้วิจัย) จับฉันยกขึ้นด้วยพลังมหาศาล ไร้ซึ่งคำโปรยใด ๆ ก็ซ้ำแรกมันเข้ามาอย่างตรงพิกัด ฉันไม่มีความรู้สึกอื่นใด รู้สึกเพียงแค่ว่าเหมือนกำลังนั่งอยู่บนหัวดับเพลิงอันร้อนกรุ่นและอันตราย)

TT1: “The police will never find us here. Trust me. Everything’s perfect.” He put on a film-gangster voice. He propped me up against the purple wall, lifted my skirt, nimbly slipped off CK underpants, balled them up and stuck them in his hip pocket. Then he forcefully lifted me up and, without another word, rammed accurately inside me. Sitting on his big red cock felt like sitting on a fire hose. (2001, p. 69)

TT2: “เชื่อกันว่า ตำรวจหาเราไม่เจอหรอก ทุกอย่างเพอร์เฟ็คท์” เขาพูดแบบพวกแก๊งสเตอร์ในหนัง พลาจจับฉันทัดผาผนัง เลิกกระโปรงขึ้น รูดกางเกงในกาลวิน ไคลน์ของฉันทอดออกมาเป็นก้อนเสียบไว้ในกระเป๋าล้างของเขา จากนั้นยกขาฉันทขึ้น แล้วกระแทกเข้าในลำตัวฉันทอย่างรุนแรงและรวดเร็ว การนั่งบนอวัยวะเพศสีแดงก่ำของเขาช่างไม่ต่างอะไรกับการนั่งบนค้อนพื้นร้อน ๆ (2546, น. 93)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการดัดแปลงตามวัฒนธรรมภาษาปลายทางของสำนวนแปลทั้งสองจากประโยค 只是觉得像坐在一只热呼呼而危险的消防栓上 ในสำนวนต้นฉบับ ซึ่งกล่าวถึงการบรรยายสภาพความเจ็บปวดของเครื่องเพศหญิงเอเชียอย่างโกโก้ที่ต้องรับกับเครื่องเพศขนาดใหญ่ของชาวยุโรปอย่างมาร์ค โดยสำนวนต้นฉบับอุปมาขนาดเครื่องเพศของมาร์คใหญ่ราวกับหัวดับเพลิง สื่อความให้เห็นถึงลักษณะของแท่งเหล็กขนาดใหญ่สีแดง ขณะเดียวกันสำนวนแปลภาษาอังกฤษกลับเพิ่มระดับความขำให้เข้มข้นยิ่งขึ้นผ่านการเติมระดับคำและประโยค *his big red cock felt like sitting on a fire hose* หมายถึงอวัยวะเพศ สีแดงขนาดใหญ่ที่มีลักษณะคล้ายกับหัวดับเพลิง ซึ่งเป็นการดัดแปลงนัยยะของผู้ประพันธ์สื่อให้จินตภาพของเครื่องเพศบุรุษที่มีขนาดใหญ่และยาว

เมื่อเข้าสู่สำนวนแปลภาษาไทย ผู้แปลได้ดัดแปลงลักษณะอวัยวะเพศของมาร์คตามบริบทความเป็นเอเชียมากขึ้นผ่านการเลือกแปลประโยคดังกล่าวว่า อวัยวะเพศสีแดงก่ำของเขาช่างไม่ต่างอะไรกับการนั่งบนค้อนพื้นร้อน ๆ ซึ่งเลือกใช้ ท่อนพื้น อุปมาขนาดเครื่องเพศของมาร์ค สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการดัดแปลงตามวิถีทางวัฒนธรรมปลายทางเพื่อพรรณนาให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันการแปลสำนวนในลักษณะดังกล่าวของสำนวนแปลภาษาอังกฤษที่ดัดแปลงสำนวนตัวบท คือการสะท้อนพลังความยิ่งใหญ่และจุดเด่นของเครื่องเพศฝ่ายชายที่ผู้แปลประกอบสร้างผ่านการขยายความละเอียดของคำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

กลวิธีการแปลเติม (addition)

การแปลเติม (addition) เป็นการเพิ่มเติมข้อความที่ไม่มีในต้นฉบับลงไปฉบับแปล (ดวงตา สุพล, 2541, น. 81) เป็นการขยายความเพื่อความเข้าใจ โดยทั่วไปจะใช้ใน 2 กรณี คือ 1) เมื่อต้นฉบับมีการละคำหรือวลี แต่บทแปลจำเป็นต้องมีคำหรือวลีนั้น ๆ จึงจะเป็นที่เข้าใจได้ ผู้แปลจะใช้เทคนิคการเติมส่วนที่ละไว้ และ 2) เมื่อต้นฉบับมิได้ละคำแต่ความหมายของคำอาจเป็นที่รับรู้เฉพาะกับผู้อ่านในภาษาต้นฉบับเท่านั้น มิได้เป็นที่รับรู้หรือเข้าใจของผู้อ่านในภาษาแปลแต่อย่างใด (สุพรรณิ ปันมณี, 2555, น. 82) เช่นเดียวกับสำนวนแปลนวนิยายเรื่อง *เซียงไฮ้เบบี๋* ปรากฏการแปลเติมเพื่อแก้ต่างให้กับเหตุผลบางประการ ดังตัวอย่างที่ 1-3 จะเห็นได้ว่า สำนวนแปลมีการแปลเติมข้อความทั้งในระดับคำและระดับประโยค

(1) ST: ...能感觉到一股股汁液从子宫里流出来，然后他就进入了，大得吓人的器官使我觉得微微的胀痛，“不行，”我叫起来，“不行。” (1999, p. 60-61)

(...สามารถรู้สึกได้ถึงของเหลวที่หลั่งออกมาจากมดลูก จากนั้นเขาก็ชำแรกเข้ามา อวัยวะขนาดมหึมาจนน่าตกใจทำเอาฉันรู้สึกปวดแน่นอ่อน ๆ “ไม่ไหว” ฉันเปล่งเสียงร้องขึ้น “ไม่ไหว”)

TT1: ...I could feel a rush of liquid flow out of my uterus, and then he went inside. His huge organ made me feel swollen. “No,” I began to cry out. “No way!” (2001, p. 59)

TT2: ...ฉันรู้สึกถึงกระแสหลังไหลจากในมดลูกได้ทันที มาร์คชำแรกเข้าในกายฉัน ขนาดอันใหญ่โตของมันทำให้ฉันรู้สึกถึงความปริพอง และความเจ็บปวดที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ “อย่านะ” ฉันเริ่มร้อง “ไม่...ไม่เด็ดขาด” (2546, น. 82-83)

ตัวอย่างที่ 1 คือกรณีการแปลเติมข้อความโดยสำนวนแปลฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งส่งผลต่อบทแปลฉบับภาษาไทยเช่นกัน สำนวนจากต้นฉบับ 大得吓人的器官使我觉得微微的胀痛 บรรยายถึงอาการเจ็บหน่วงของโกโก้หลังถูกชำแรกด้วยเครื่องเพศที่มีขนาดใหญ่ของมาร์ค ซึ่งสำนวนต้นฉบับบรรยายลักษณะของอาการปวดนั้นเป็นอาการ ปวดแน่น เท่านั้น หากแต่สำนวนแปลภาษาอังกฤษได้ขยายอาการหน่วงนั้นผ่านการใช้คำว่า *swollen* แปลว่า *บวม ปูด* หรือ *ปริพอง* ตามการแปลของสำนวนแปลภาษาไทย แต่ทว่าประโยค และความเจ็บปวดที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ได้ปรากฏในสำนวนฉบับภาษาอังกฤษตามที่ถูกแปลได้แปล

สัณณวี สายบัว ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักการแปลของประเทศไทย กล่าวว่า การปรับบทแปลในระดับประโยคเป็นการที่ผู้แปลเปลี่ยนลำดับการเสนอความคิดในประโยคที่มีกลุ่มความคิดซับซ้อนที่ปรากฏในต้นฉบับให้เป็นโครงสร้างหรือรูปแบบใหม่ของภาษาฉบับแปลด้วยเหตุผลบางประการ (2543, น. 33) ประเด็นนี้ผู้วิจัยคาดว่า มูลเหตุของการแปลเติมประโยคดังกล่าวของผู้แปลภาษาไทยซึ่งเป็นสตรีเพศ น่าจะเป็นความพยายามในการเปิดเผยให้เห็นถึงความรู้สึกเจ็บปวดของผู้หญิงในอีกแง่มุมหนึ่ง แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางเพศของสตรีให้เห็นว่า แม้ว่าพระเจ้าจะออกแบบเครื่องเพศทั้งชายและหญิงให้ออกมาสอดคล้องกัน แต่การจะได้มาซึ่งรสแห่งความสุขและจุดสุดยอดนั้น เพศหญิงเองต่างต้องเผชิญความเจ็บปวดไม่น้อย ไม่เหมือนเพศชายที่ไม่ต้องรับรู้ถึงความรู้สึกดังกล่าว

กลวิธีการเปลี่ยนคำ (euphemism)

การเปลี่ยนคำ หรือคำรึ้นหู (euphemism) จัดเป็นหนึ่งในกรจำแนกวาทกรรมอำพราง (doublespeak) ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไป แต่ทำให้เกิดเป็นความหมายแฝงที่เป็นที่กัขาและตั้งใจอำพรางความหมายที่แท้จริง (สุพรรณิ ปันมณี, 2555, น. 169) นอกจากนี้ ยังเป็นการแทนที่คำที่ไม่เหมาะสมที่ทำให้รูปคำนั้นเป็นที่พึงประสงค์ผ่านการใช้คำสุภาพ ดังสำนวนแปลจากตัวอย่างที่ 1-3 ปรากฏกลวิธีการเปลี่ยนคำเพื่อลดระดับความรุนแรงลง

(1) ST: 我想不出跟他说什么话, 马克把我抱起来放在桌上电话边上, 我一手拿着话筒, 一手抓着他的肩, 他的脑袋拱在我的肚子上, 他的舌头隔着内裤舔我的阴部, 弄得我酥痒无比, 浑身无力... (1999, p. 99)

(ฉันนึกไม่ออกว่าจะพูดอะไรกับเขา (เทียนเทียน) มาร์คอุ้มฉันไปพาดไว้ข้างโทรศัพท์บนโต๊ะ มือหนึ่งของฉันถือโทรศัพท์ อีกมือหนึ่งจับไหล่ของเขาไว้ ศีรษะของเขาเคล้าคลึงอยู่บนหน้าท้องของฉัน ลิ้นของเขาไ้ระเร่บริเวณกลีบเนื้อนวลของฉันทั้งที่ยังคั่นอยู่โดยชั้นใน ทำเอาฉันกระสันช่านอ่อนระทวยไปทั้งร่าง)

TT1: I couldn't think of anything to say to him. Mark picked me up and placed me on the desk next to the phone. I was the handset in one hand while my other hand clutched his shoulder. His head was arched over my stomach as he licked my private parts through my underwear, giving me an incredible prickling sensation and making me feel weak all over... (2001, p. 96)

TT2: ฉันไม่รู้จะพูดอะไรกับเทียนเทียน เพราะตอนนี้มาร์คอุ้มนั่งบนโต๊ะใกล้กับโทรศัพท์ มือหนึ่งถือโทรศัพท์ อีกมือหนึ่งเกาะไหล่มาร์คไว้ เขาซุกศีรษะที่หน้าท้องและใช้ลิ้นทำงานตรงนั้น ทั้งที่ฉันยังไม่ได้ถอดชั้นใน ฉันรู้สึกเหมือนมีเข็มนับร้อยนับพันมาทิ่มแทง ทำเอาอ่อนระทวยไปทั้งร่าง... (2546, น. 119)

(2) ST: 我放下电话, 马克把那东西射在我的裙子上, 那么白那么多像百分之百的牛奶。(1999, p. 99)

(ฉันวางหูโทรศัพท์ลง มาร์คก็หลังของสิ่งนั้นพุ่งไปที่กระโปรงของฉัน มันช่างขาวและมากมายกับน้ำนมบริสุทธิ์)

TT1: When I put the phone down, Mark unloaded his semen onto my skirt: so white, so much, like one hundred percent pure milk. (2001, p. 96)

TT2: พอดัณวางหูโทรศัพท์ลง มาร์คก็ปล่อยอสุจิสีขาวออกมาเต็มกระโปรงฉัน มันขาวเหมือนน้ำนมบริสุทธิ์อย่างโรยำนั่นเลย (2546, น. 119)

ตัวอย่างที่ 1 ปรากฏการเลื่อนคำประเภทการลดความหมายคำ (understatement) โดยการกล่าวโดยอ้อม (circumlocution) ผ่านคำอธิบายที่รูปภาพาแสดงการบอกหมวดหมู่ (พันศักดิ์ อัครวงศ์เกษม, 2561, น. 117) ดังปรากฏคำว่า 阴部 (บริเวณอวัยวะเพศหญิง) ในสำนวนต้นฉบับ ซึ่งสำนวนภาษาอังกฤษเลือกลดระดับคำโดยใช้ *private parts* หรือพื้นที่สวณแทน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการแปลของสำนวนภาษาไทยที่ผู้แปลเลือกใช้คำว่า *ตรงนั้น*

สำหรับตัวอย่างที่ 2 ปรากฏการลดระดับคำจากประโยคในสำนวนต้นฉบับ 马克把那东西射在我的裙子上, 那么白那么多像百分之百的牛奶 ซึ่งเป็นฉากที่โกโก้กำลังวิจารณ์ลักษณะน้ำอสุจิของมาร์คที่มีสีขาวดังนมบริสุทธิ์และมีปริมาณมาก โดยสำนวนภาษาอังกฤษเลือกแปลตรงตัวโดยใช้คำว่า *so white, so much, like one hundred percent pure milk*. ขณะที่สำนวนแปลฉบับภาษาไทยกลับเลือกเปลี่ยนประโยคดังกล่าวโดยลดอารมณ์การวิจารณ์น้ำอสุจิลง และทำการรวบประโยคเป็น มาร์คก็ปล่อยอสุจิสีขาวออกมาเต็มกระโปรงฉัน มันขาวเหมือนน้ำนมบริสุทธิ์อย่างโรยำนั่นเลย อย่างไรก็ตาม นวนิยายเรื่องดังกล่าวไม่ได้เกิดการเลื่อนคำเพียงเพราะต้องการลดระดับอารมณ์หรือความรุนแรงเท่านั้น ผู้วิจัยยังพบประเด็นใหม่ที่น่าสนใจว่า สำนวนฉบับแปลเองกลับกลายเป็นผู้เพิ่มระดับความแรงให้ตัวบทต้นฉบับดังประโยคข้างต้น สำนวนต้นฉบับเลือกลดระดับของคำว่า อสุจิ โดยการใช้คำว่า 那东西 (ของสิ่งนั้น) แทน ในขณะที่สำนวนแปลฉบับภาษาอังกฤษกลับเลือกกล่าวบริบทนี้โดยตรง โดยใช้คำว่า *semen* ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสำนวนภาษาไทย

ประเด็นดังกล่าวหากมองในมิติเรื่องเพศ สำนวนภาษาอังกฤษเป็นการเพิ่มระดับการเปิดเผยและความตรงไปตรงมาของความรู้สึกโกโก้ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยผู้แปลเพศชาย ดูเหมือนว่าจะจะเป็นไปเพื่อขับเอาอัตลักษณ์ของโกโก้ให้เด่นชัด กล้าหาญ กล้าวิจารณ์ ในขณะที่เมื่อสำรวจตัวบทต้นฉบับ ฉากดังกล่าวเป็นฉากที่โกโก้กำลังร่วมรักกับซูร์กอย่างมาร์คและ กำลังคุยโทรศัพท์กับเทียนเทียนในเวลาเดียวกัน การที่เว่ยฮุยเลือกเปลี่ยนคำดังกล่าวไป อาจต้องการสื่อให้เห็นถึงความละอาย ความสับสนของตัวละครหญิงอย่างโกโก้ก็เป็นได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

“เซียงไฮ้เบบี้” ไม่ได้เป็นเพียงนวนิยายที่พูดถึงความรักโด่งดังมาพร้อมกับบทกวี พูดถึงเซ็กซ์ ได้ดิบเถื่อน ซื่อตรง ทรงพลัง เสียดสีวัฒนธรรมบริโภคนิยมด้วยอารมณ์ขันอันแยบคาย หากมันคือ

พยานการรู้เห็นความรักอันซื่อใส หากไร้สมรรถภาพระหว่างคนรุ่นใหม่ของจีนกับแผ่นดินแม่ และ การสังวาสอย่างเร่าร้อนกับซู้รักตะวันตก...

คำ ผกา (เว่ยฮุย, 2546, น. คำนำ)

เซียงไฮ้เบบี๋ แฝงไว้ด้วยเรื่องราวการบอกเล่า เสียดสีการเผชิญกับความเป็นสมัยใหม่ของ นครเซี่ยงไฮ้ นครที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชีวิตของคนวัยหนุ่มสาวที่เต็มไปด้วย สีสัน ทั้งรัก ทุกข์ เศร้า ความล้มเหลว รวมถึงการสังวาสอย่างเร่าร้อนที่สะท้อนผ่านตัวละคร หลักของเรื่อง ถ่ายทอดผ่านตัวอักษรที่เรียบเรียงด้วยภาษาอันงดงามของเว่ยฮุย ขณะเดียวกัน งานแปลนวนิยายเรื่องดังกล่าวก็เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้นวนิยายเรื่องนี้มีกระแสตอบรับที่ดี จากผู้อ่านทั่วโลก ซึ่งนั่นสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการถ่ายทอดภาษาของผู้แปล ที่พยายาม สร้างสีสันและชีวิตให้กับตัวละครทุกตัวในเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉากสังวาสที่ถ่ายทอดท่วงท่าและ สื่ออารมณ์ขณะร่วมรักของตัวละครได้เป็นอย่างดี

การศึกษาสำนวนภาษาอังกฤษและสำนวนภาษาไทยของผู้วิจัย ที่สะท้อนให้เห็นกลวิธีการ แปลบทสังวาสที่หลากหลายของผู้แปล ทั้งการกลวิธีการตัด ซึ่งผู้แปลสำนวนภาษาไทยเลือกตัดส่วน ในระดับประโยคออกไปเพื่อลดความปรารถนา ความใคร่ของผู้หญิงด้วยกันลง นอกจากนี้ยังพบ กลวิธีการแทนที่ ซึ่งผู้แปลภาษาไทยเลือกเปลี่ยนคำเพื่อลดการถูกกดทับของตัวละครหญิงด้วยกันเอง

สำหรับกลวิธีการแปลบางส่วน พบว่าผู้แปลภาษาไทยอาจไม่ต้องการนำเสนอมิติการถูก กระทำของโกไก้จึงเลือกที่จะแปลเพียงบางส่วนและเลือกละข้อมูลในบางส่วน การแปลเดิมเพื่อ แสดงมิติความเจ็บปวดของสตรีเพศให้เห็นจากการถูกกระทำของบุรุษ รวมถึงกลวิธีการเปลี่ยนคำ หรือคำอื่นหุ ปรากฏการลดระดับความแรงของคำผ่านการใช้คำแฝงระดับหมวดหมู่ อื่น ๆ เพื่อลด อารมณ์หรือความปรารถนาของตัวละครหลักลง

นับว่าภาพรวมของการแปลนวนิยายเรื่องดังกล่าวเป็นไปตามหน้าที่ของผู้แปลตามหลัก ของวรรณฯ แสงอร่ามเรือง นักวิชาการด้านหลักและทฤษฎีการแปลของประเทศไทย กล่าวคือ การแปลได้ยึดหลักหน้าที่ของการแปลมาก่อน มีการถอดใจความไว้ได้ครบถ้วนตามเนื้อความ ต้นฉบับ ขณะเดียวกัน วรรณฯยังได้ให้ข้อเสนอว่า การจะกระทำสิ่งใดหรือสิ่งอื่นเป็นสิ่งสำคัญ รองลงมาจากหน้าที่ (2563, น. 12) ซึ่งนอกจากหน้าที่หลักในการแปลเนื้อความได้ครบถ้วนของ ผู้แปลทั้งสองสำนวนแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าการดัดแปลงตัวบทของผู้แปลทั้งสองสำนวนได้สะท้อน มุมมองและแนวคิดของผู้แปลได้อย่างแยบยล

การแปลเรื่องเพศและบทสัณฐาน: พื้นที่ยึดครองสถานะความเป็นชายและหญิง

เรื่องทางเพศของคณนั้นไม่ได้จัดเป็นเพียงแค่ “เรื่องธรรมชาติ” หากแต่เป็น “สิ่งสร้างทางสังคม” (social construct) ที่สร้างการจัดประเภท (categorize) “ตัวตน” และ “รูปแบบความสัมพันธ์” เกี่ยวกับเรื่องทางเพศเพื่อบ่งบอกว่าอย่างไรถือเป็นเรื่องทางเพศที่ถูกต้อง ชอบธรรม และบทบาทที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามภายใต้โครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ในสายตาของกลุ่มสตรีนิยมเห็นว่าเป็นโครงสร้างที่กำหนดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเรื่องเพศของตัวผู้หญิง โดยใช้ชุดความคิดหนึ่ง ๆ ในการจำกัดขอบเขตและกดทับตัวตนของความเป็นหญิงให้อยู่ในโครงสร้างที่ตนกำหนด (กษมา สัตยาหุรักษ์, 2544, น. 121)

เพราะโครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่ได้กลืนกินระบบความคิดของคนในสังคมที่มีต่อประเด็นการพูดคุยทางเพศ หรือการแสดงออกเรื่องเพศที่ในอดีตเป็นพื้นที่กระแสหลักของผู้ชาย ซึ่งมุมมองแบบสตรีนิยมเห็นว่า เพศชายพยายามกดทับตัวตนและความปรารถนาของเพศหญิง ทั้งนี้การแปลเรื่องเพศและบทสัณฐานจากบทความฉบับนี้จึงตอบประเด็นหนึ่งให้เห็นว่า การต่อสู้และช่วงชิงความเท่าเทียมทางเพศการช่วยเหลือผู้ที่มีเพศเดียวกัน ไม่เพียงเกิดในพื้นที่กระแสหลักเท่านั้น หากแต่ยังเกิดในพื้นที่ของการแปลที่ผู้แปลพยายามแสดงจุดยืนแห่งอุดมการณ์ของตน ทั้งนี้ ปัจจัยการรับรู้เรื่องเพศในการปฏิบัติการแปลทำให้เกิดข้อคำถามเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างการจัดตราทางสังคม (social stereotype) กับแบบแผนทางภาษา (linguistic forms) ภาษาของการเมืองและความต่างทางวัฒนธรรมที่เกิดจากผู้แปลในแต่ละเพศ (Von Flotow, L., 1997, p. 14)

เมื่อมองการแปลบทสัณฐานจากนวนิยายเรื่องดังกล่าวในฐานะพื้นที่ยึดครองสถานะความเป็นชายและความเป็นหญิงของผู้แปล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามประเด็น ดังนี้

มิติการสร้างพื้นที่ความเป็นชาย (masculine) ให้ดูโดดเด่นผ่านสำนวนแปลภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่า ผู้แปลเพศชายพยายามสร้างเชิดชูความแข็งแกร่งของบุรุษเพศผ่านสัญลักษณ์สำคัญและเพื่อต้องการลดการตีตราบางประการของนักประพันธ์ลง บทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งของบุรุษ สุ่มส์ กล่าวถึงประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการที่เว่ยฮุ่ยได้ตีตราภาพจำของหนุ่มชาวยุโรปอย่างมาร์คไว้หลายฉากเหตุการณ์ ซึ่งเขามองว่าการกระทำในลักษณะกล่าวเป็นภาพตีตราที่ตึงเกินไป ถูกดัดแปลงโดยผู้แต่งเพื่อตอบสนองตอนจบของเธอเอง และก็หัวเราะเยาะมันออกมา (Bruce, H., (n.d.), online) มุมมองดังกล่าวสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนข้อสังเกตต่อการเลือกกลบหรือชูประเด็นความเป็นชายขึ้นมาได้เป็นอย่างดี อาทิ การยกย่องขนาดของเครื่องเพศจากการขยายคำจากประโยค *Sitting on his big red cock felt like sitting on a fire hose.* (2001, p. 69) พรรณนาให้เห็นถึงภาพขนาดอวัยวะเพศ ขนาดใหญ่ สีแดงก่ำ ขณะที่สำนวนต้นฉบับไม่ได้บรรยายถึงข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้แปลเพศชายยังพยายามยึดยึดความปรารถนามากจนเกินไปให้แก่ตัวละครโกโก้ดัง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกพร นุ่มทอง. (2554). *ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน*. กรุงเทพฯ: สถาบันขงจื๊อ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กษมา สัตยาหุริรักษ์. (2544). *จัน ดารา สักวาสนากรรมบนจอเงิน*. กรุงเทพฯ: ระหว่างบรรทัด.
- เฉลิมศรี จันทสิงห์. (2529). *การแปลเบื้องต้น: ทฤษฎีและแบบฝึกหัด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ดวงตา สุพล. (2541). *ทฤษฎีและกลวิธีการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธชัย ประสานนาม. (2555). วันนี้องฟ้าแจ่มใส: ชิกลิทเชื้อสายตะวันตกของหลิวจางเว. *วารสารจีนศึกษา*, 5(5), 186-198.
- บุญรส วงจัตุรัสธรรม. (2537). *วิจิตรกามาในอารยธรรมจีน*. กรุงเทพฯ: คัมคำสำนักพิมพ์.
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2563). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในคำบรรยายได้ภาพภาษาจีนเรื่อง “เกียรลีสาวกับกาวนีสี่ผู้” *วารสารจีนศึกษา*, 13(2), 509-547.
- พันศักดิ์ อัครวงศ์เกษม. (2561). เรื่องเพศกับการเซ็นเซอร์: การแปลภาษาต้องห้ามในนวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James. *วารสารการแปลและการล่าม*, 3(2), 90-137.
- วรรณณา แสงอร่ามเรือง. (2563). *ทฤษฎีและหลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). *สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- เวย์ฮุย. (2546). *เซียงไฮ้เบบี๋* (คำ ผกา แปล). กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์.
- สัญญาวี สายบัว. (2543). *หลักการแปล: กิจกรรมสู่ความเข้าใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2555). *แปลผิด → แปลถูก: คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวจิ จันทราภิรักษ์. (2556). *ภาษากับเพศสภาพในการแปล: กลวิธีการแปลของนักแปลเพศหญิงและเพศชายจากบทประพันธ์เรื่อง “Windmills of the Gods” โดย Sidney Sheldon*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการแปลภาษาอังกฤษและภาษาไทย, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อดุลย์ รัตนมันเกษม. (2548). *เรื่องเพศในวัฒนธรรมจีน 4,000 ปี*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

unlock men. (2020). ‘รักคือสิ่งสมมติ เช็กซ์คือวรรณกรรม’ คำ ผกาผู้คิดว่า เช็กซ์ต้องมี
อินโนเวชั่นไม่ใช่สัจธรรมตายตัว. สืบค้นจาก <https://www.unlockmen.com/chang-espresso-celebration-set>

ภาษาอังกฤษ

- Brizendine, L. (2006). *The female brain*. New York: Morgan Road Books.
- Bruce, H. (n.d.). *Transparent Translator Series: Bruce Humes and his “Shanghai Baby” (上海宝贝)*. Retrieved from <https://bruce-humes.com/2009/02/25/translator-interview-bruce-humes-and-his-shanghai-baby-%e4%b8%8a%e6%b5%b7%e5%ae%9d%e8%b4%9d-2/>
- Catford, J. (1965). *A linguistic theory of translation*. Oxford: Oxford University Press.
- Damrosch, D. (2003). *What is World Literature?* Princeton: Princeton University Press.
- Dilek, C. (2011). Gender and language. *Celal Bayar University Journal of Social Science*, 9(2), 459-471.
- Hatim, B. A. (2013). *Teaching and researching translation*. New York: Routledge.
- Howard, C. (2015). Data of Desire: Translating (Homo)Sexology in Republican China.
- Jespersen, O. (1922). *Language: Its nature, development, and origin*. New York: H. Holt.
- Koetse, M. (2012). *Shanghai Baby: Beyond China a Chinese novel banished to the West*. Retrieved from https://www.manyakoetse.com/wp-content/uploads/2012/12/Shanghai-Baby-Beyond-China-manyakoetse.com_.pdf
- Richard, G. (2007). Art, Sex, and Time in Scorsese’s After Hours. In Conard, M. T. (Ed.). *The philosophy of Martin Scorsese* (p. 189-210). Lexington: University Press of Kentucky.
- Santaemilia, J. (2005). *Gender, Sex, and Translation: The Manipulation of Identities*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Sujunya, W. (2020). *The basic essentials of translation*. Bangkok: Department of Foreign Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University.
- Von Flotow, L. (1997). *Translation and gender: translating in the “era of feminism.”* Manchester: St. Jerome Publishing.

Wang, J. (禁闻网). (2013). 中共部分禁书列表. Retrieved from <https://www.bannedbook.org/bnews/cbnews/20130524/131520.html>

Weber, I. (2002). Shanghai baby: Negotiating youth self-identity in Urban China. *Social Identities*, 8(2), 347–368.

Wei, H. (2001). *Shanghai baby* (Bruce Humes translated). New York: Pocket Books.

ภาษาจีน

Liao, J. 廖静. (2018). 《后现代语境下的身体写作以卫慧《上海宝贝》位列》载《安徽广播电视大学电报》，第3期。

Wei, H. 卫慧. (1999). 《上海宝贝》，沈阳：春风文艺出版社。

Zeng, L. 曾丽馨. (2017). 《性别差异语翻译——中国女性译者句法结构特征初探》，载《甘肃高师学报》第10期。